

A BÍRÓSÁGI VÉGREHAJTÁS ÉS A BÜNTETŐJOG KAPCSOLATA - AZ ÖNÁLLÓ BÍRÓSÁGI VÉGREHAJTÓK TEVÉKENYSÉGE SORÁN A LEGGYAKRABBAN ELŐFORDULÓ BÜNTETŐJOGI KATEGÓRIÁK, GYAKORLATI PÉLDÁK ALAPJÁN

DR. SÖRÉNÉ DR. BATKA ESZTER - DR. SÖRE ZOLTÁN¹

Absztrakt

Manapság túl nagy az individualizmus iránti vágy és kihal a közösségért a közösségben végzett munka tisztelete. A mai elidegenedett társadalmakban az egyedüli megoldást a letről felfelé való építkezés jelentheti. Vissza kellene állítani azt a világot, amelyben az erkölcsi, valamint a jogi normák az egyén tudatában olyan korlátot jelentenek, mint a városfalak: *muri sancti*.² Ebből adódóan, úgy véljük, kizárólag azért, mert a jogi normák áthágása nem jelent az emberek számára testi korlátot, még nem kell - némely esetben - semmibe venni azokat. Kant erkölcsstana alapján, a törvény szerint valaki akkor bűnös, ha megsérti mások jogait. Az etika szerint akkor, ha fontolgatja, hogy ezt megteszi.³

Tanulmányunkban igyekeztünk egy átfogó, de általános képet adni arról, hogy a bírósági végrehajtás során melyek azok a büntetőjogi kategóriák, melyek az önálló bírósági végrehajtók tevékenysége során a leggyakrabban előfordulhatnak, befolyásolva ezáltal az eljárások sikerességét is. Rá kívánunk mutatni továbbá arra is, hogy a rendszerek összehangolt működésével, esetleg csökkenthető volna a társadalmi normáktól való eltérés.

Kulcsszavak: végrehajtás, zártörés, rendőri közreműködés, büntetőjogi kategória, Szerződések Tára

I. Bevezetés

Bár a végrehajtás, ha fogalmazhatunk így, manapság a népszerű szakmák közé tartozik, maguk a végrehajtók azonban nem örvendenek nagy népszerűségnek, mondhatni nevezhetnénk őket a jog „fekete bárányainak”⁴ is.

A bírósági végrehajtás az elmúlt években rendkívüli módon a figyelem középpontjába került. A kedvezőtlen gazdasági folyamatok, a gazdasági környezet megváltozása, az elhúzódó járványhelyzet kialakulása sokakat hátrányosan érintett. A gazdasági válság a 2008-as válságot is felülmúlta, így, ha a végrehajtási eljárásokra gondolunk, nem feltétlenül a büntetőjog lesz az első dolog, ami ennek kapcsán az eszünkbe jut.

¹ Konzulensünk: Dr. habil Birher Nándor tanszékvezető, Jogtörténeti Jogelméleti és Egyházjogi Tanszék Károlyi Gáspár Református Egyetem

² Domokos Andrea: A büntetőjogi felelősség erkölcsi vonatkozásairól, KRE-DIT 2019/1. <<http://www.kre-dit.hu/tanulmanyok/domokos-andrea-a-buntetozogi-felelosseg-erkolcsi-vonatkozasairol/>> letöltve: 2021. 10. 18.

³ Kant, Immanuel: The Metaphysical Elements of Ethics, EBook#5684, 2004 <<https://www.gutenberg.org/files/5684/5684.txt>> letöltve: 2021. 10. 18.

⁴ https://nepszava.hu/1014425_a-jog-fekete-baranya, letöltve: 2021. 04. 17.

A tanulmány célja tehát egy átfogó, de általános kép szemléltetése arról, hogy a bírósági végrehajtás során melyek azok a büntetőjogi kategóriák, amik az önálló bírósági végrehajtók tevékenysége során a leggyakrabban előfordulhatnak, befolyásolva ezáltal az eljárások sikerességét is. Rá kívánunk továbbá arra is mutatni, hogy a rendszerek összehangolt működésével, a társadalmi normáktól való eltérés talán csökkenthető volna.

II. A végrehajtási eljárás

Magyarországon a bírósági végrehajtás olyan önálló, törvényileg szabályozott eljárás, – a nemperes eljárások keretében - amelyben állami vagy meghatározott szempontból azzal azonosnak minősülő szerv, elsősorban vagyoni kényszer alkalmazása révén juttatja érvényre az állam által a konkrét egyedi ügyben fennállónak elismert és kikényszeríthető alanyi jogot, vagy előzetesen biztosítja a konkrét egyedi ügyben történő elismerés vagy kikényszeríthetőség előtt védelemben részesített alanyi jog későbbi érvényre juttatását.⁵

A jogszabályok érvényre juttatását, az önkéntes jogkövetés hiányában, az állam kényszerítő ereje biztosítja. A jogi szankciók realizálása, egy sajátos jogintézmény, a végrehajtás útján történik.⁶ A cél tehát az igazságszolgáltatás működése, mely elsősorban a kötelezett vagyona ellen irányul.

A bírósági végrehajtást külön törvény, a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (továbbiakban: Vht.) szabályozza. Azokra az eljárási kérdésekre pedig, melyeket a Vht. nem szabályoz, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) rendelkezéseit kell alkalmazni.⁷

Bírósági végrehajtás útján kell tehát végrehajtani a bíróságok és a jogvitát eldöntő más szervek határozatait, továbbá az egyes okiratokon alapuló követeléseket.⁸

A nemperes eljárási jelleg hangsúlyozása amiatt sem elhanyagolható, mivel vannak olyan államok, ahol a bírósági végrehajtást a peres eljárás részének tekintik, és annak szabályait a Polgári Perrendtartás kódexe tartalmazza⁹, úgy, mint például Románia vonatkozásában.

A bírósági végrehajtás a magánjog (civilisztika) területén realizált igazságszolgáltatás.¹⁰

III. A büntetőjog kialakulása, szerepe, rendeltetése

A büntetőjog, mint önálló jogág, - szabályozási rendszerét tekintve - alapvetően különbözik a többi jogágtól. Feladata alapján, a szabályozott jogviszonyok megsértése esetén gondoskodik a jogsértő személy megbüntetéséről. Alapvető fontosságú az emberi társadalmi kapcsolatok rendjének megőrzése szempontjából.

⁵ KAPA Mátyás: *A közjegyző szerepe a bírósági végrehajtásban. Közjegyzők közlönye*, 2010/4. 21.

⁶ Dr. BALOGH Olga-Dr. B. KÖREK Ilona-Dr. CSÁSZTI Ferenc-Dr. JUHÁSZ Edit, *A bírósági végrehajtás*, Budapest, HvgOrac, 2009. 15.

⁷ Vht. törvény 9. §.

⁸ <https://birosag.hu/birosagi-vegrehajtás>, letöltve: 2021. 03. 17.

⁹ UDVARY Sándor: *A bírósági végrehajtási eljárás*; In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Polgári eljárásjog II.* Budapest, HVG-ORAC Kiadó, 2013. 218.

¹⁰ POKOL Béla: *Jogi alaptan.* Budapest: Rejtjel Kiadó, 2000

Elsőrendű feladata az emberek közösségi együttélésének a védelme.¹¹ Tekintve, hogy speciális feladatokkal rendelkezik, ebből adódóan a többi jogágtól eltérően, sokkal erőteljesebb eszközökkel is bír, melyek által a jogalanyok életébe sokkal nagyobb mértékben beavatkozhat.¹² A magyar büntetőjog történetének négy szakaszát különböztethetjük meg.

1. kodifikáció előtti szakasz – Államalapítástól 1878-ig
2. Csemegi-Kódex időszaka – 1948-1945.
3. a szocialista büntetőjog szakasza – 1945-1990.
4. az alkotmányos büntetőjog szakasza – 1990-től napjainkig

Az ősi magyar társadalom büntetőjogi normáiról, konkrét szabályairól nincsenek hiteles, konkrét és részletes adataink. A római jog ugyan tartalmazott büntetőjogi elemeket, azonban ezek hatása a középkori jogéletre nem fejtett ki szinte semmiféle hatást.¹³

Bár az államalapítástól kezdődően, számos dekrétum, statútum és szabályzat rendelkezett bűncselekményekről és büntetésükről, azonban a büntetőjog egészét átfogó törvénykönyv nem készült, így egészen a rendi korszak végéig meghatározó szerepe volt hazánkban a szokásjognak.¹⁴

Az első írott jogforrások az Árpád – házi királyokhoz köthetők. Szent István második dekrétuma már meglehetősen szigorú büntetésekről rendelkezik a gyilkosokra, leányrablókra, boszorkányokra, tolvajokra vonatkozóan. Szent László törvényeiben a vérbosszú és a kompozíció¹⁵ már eltűnni látszik, és a büntetés fokozatosan közjogivá válik. Elődjeihez képest, Kálmán kevésbé bizonyult szigorúnak, még a boszorkányság büntetése is megszűnt uralkodása alatt. Őt követte Mátyás, aki két törvényben rendelkezett a hűtlenségről, valamint a nagyobb hatalmaskodás egyes eseteiről.

A szokásjogot aztán a végrehajtási törvény fejlődése kapcsán, 1514-től a már Werbőczy Hármaskönyve és a Praxis Criminalis¹⁶ foglalta össze.

100 évvel később, II. József, az Ausztria számára készülő büntető törvénykönyvét (Josephina) egy pátenssal léptette hatályba, melynek nagy érdemei közé tartozott a halálbüntetés és a kínzás eltörlése.¹⁷

¹¹ Belovics-Gellér-Nagy-Tóth: Büntetőjog I. Általános rész; A 2012. évi C. törvény alapján, HVG-Orac Lap és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012. 18. o.

¹² <https://buntetojog.info/>, letöltve: 2021. 10. 03.

¹³ Balogh Elemér: A magyar büntetőjogi dogmatika kezdetei, Jogtörténeti Szemle, 2008./4., 1. o.

¹⁴ Balogh Ágnes, Tóth Mihály: Magyar büntetőjog, általános rész, Osiris Kiadó, Budapest, 2010.

¹⁵ valamely szolga megölése esetén, a másik szolgát kellett átengedni a kár megtérítése érdekében.

¹⁶ A Praxis Criminalis eredetileg a III. Ferdinánd által Alsó-Ausztria számára 1656-ban kiadott büntető perrendtartás volt, amelyet Kollonics Lipót esztergomi érsek fordítottatott le latinra. Szokásjoggá azt követően vált, hogy 1687-ben bekerült a Corpus Juris Hungaricibe. A Praxis Criminalis két részből állt. Az első rész túlnyomórészt az eljárási szabályokat rögzítette, az egyes bűncselekményekkel a második rész foglalkozott. A kódex nemcsak az egyébként igen szigorú büntetéseket tartalmazta, hanem felsorolta a büntetés enyhítésére vagy súlyosítására alapot adó körülményeket is.

https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_magyar_buntetojog/ch01s07.html, letöltve: 2021. 10. 04.

¹⁷ Balogh – Tóth, 2010.

1975-ben az Országgyűlés, gróf Zichy Károly elnökletével, kísérletet tett egy büntető törvénykönyv megalkotására, mely megmaradt a javaslat szintjén. A következő kodifikációs kísérletre, egészen 1830-ig kellett várni, mely tervezet az osztrák Btk-vette alapul, és ismét különbséget tett a nemes és nem nemes között. Bár ebből a javaslatból sem lett semmi, azonban a kodifikáció már nem várathatott tovább magára, mely folyamatot végül Deák Ferenc indította el. A tervezet, mely feldolgozta a kor összes addigi törvénykönyvét, valamint számos külföldi szakirodalmat is, szintén csak, ahogyan Mittermayer¹⁸ fogalmazott, törvényhozási kísérlet maradt.

A büntetőjog kodifikálása jóval később történt, mint az első végrehajtási törvény megjelenése, hiszen – bár a büntetőjog tudománya 1764-ben született meg, Cesare Baccaria *Dei delitti e delle pene* című munkája megjelenésekor¹⁹ - az első kodifikált büntetőjogi törvény az 1878. évi V. törvénycikk, azaz a Cemeji Károly államtitkárról elnevezett Csemeji - Kódex volt mely a magyar jogalkotás kiemelkedő művének, biztos mérföldkövének tekinthető. A magyar büntetőjog jogfejlődésének csúcának tekinthető a mű, mely minden megelőző jogalkotást háttérbe szorít.²⁰ Általános része az 1950-es Btá., Különös részének számos rendelkezése pedig az 1961-es új Btk. hatálybalépéséig volt érvényben.

A kódex azonban nem tartalmazott külön rendelkezéseket a fiatalkorúakra vonatkozóan, nem ismerte a büntetés végrehajtásának feltételes felfüggesztését és nem szabályozta a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítést sem. A hiányosságokat a törvényhozás a büntetőnovellákkal küszöbölte ki.²¹

„A büntetőjog a jogi felelősségi rendszerben az ultima ratio. Társadalmi rendeltetése, hogy a jogrendszer egészének szankciós zárköve legyen. A büntetőjogi szankció, a büntetés szerepe és rendeltetése a jogi és erkölcsi normák épségének fenntartása akkor, amikor már más jogágak szankciói nem segítenek. [...] Valamely magatartás büntetendővé nyilvánításának szükségességét szigorú mércével kell megítélni: a különböző életviszonyok, erkölcsi és jogi normák védelmében az emberi jogokat és szabadságokat szükségképpen korlátozó büntetőjogi eszközrendszert csak a feltétlenül szükséges esetben és arányos mértékben indokolt igénybe venni, akkor, ha az alkotmányos vagy az Alkotmányra visszavezethető állami, társadalmi, gazdasági célok, értékek megóvása más módon nem lehetséges.”²²

A büntetőjog az a jogág, amely az egyes országok társadalmi különbözősége miatt rendkívül eltérő.²³ A büntetőjog szerepe elsődlegesen védelmi jellegű, mely kényszercelekmények foganatosításával érhető el. Nagy Ferencet idézve: „(...) a büntetőjog nyújt lehetőséget és keretet a szabadságnak, pontosabban a büntetőjog

¹⁸ az akkori kodifikációs mozgalom heidelbergi apostola

¹⁹ Gál István László A gazdasági válságok, a gazdasági bűnözés és a gazdasági büntetőjog egyes összefüggései <http://www.okri.hu/images/stories/OKRISzemle2009/OKRISzemle_2011/010_gal.pdf> letöltve: 2021. 10. 04.

²⁰ Pallo József: A Csemeji-Kódex formálódása a korabeli büntetőpolitika változásainak tükrében (1908-1948) <<http://real.mtak.hu/107759/1/Csemejikodex-48-63.pdf>>, letöltve: 2021. 10. 04.

²¹ Balogh – Tóth, 2010.

²² 30/1992. (V. 26.) AB határozat

²³ Dr. Czine Ágnes: Az emberkereskedelem, mint a szervezett bűnözés egyik megjelenési formája, PhD értekezés, 5. o. <<https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/czine-agnes/czine-agnes-vedes-tezisek.pdf>> letöltve: 2021. 10. 06.

határt szab az egyéni szabadságnak mások szabadságának védelmében, és biztosítja az egyéni szabadság (és nem szabadosság) megfelelő érvényesíthetőségét.”²⁴

IV. A végrehajtó, mint hivatalos személy az eljárásban

A Büntető Törvénykönyv (továbbiakban: Btk.) taxative felsorolja a hivatalos személyek körét, mely felsorolásba beletartozik az önálló bírósági végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó-helyettes és a végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtó jelölt is.²⁵

A büntetőjog fokozott védelemben részesíti a jogszerű eljárásokban eljáró hivatalos személyeket. Ennek jelentősége abból adódik, hogy a hivatalos személyek tevékenysége, működése jellemzően az állam hatalmi funkcióit megvalósító egyes hatósági tevékenységekhez, eljárásokhoz kapcsolódik.²⁶ A hivatalos személyek ellen irányuló magatartások azért kiemelkedően társadalomra veszélyesek, mert ezen magatartások az állami apparátus zavartalan, szabályos működését sértik vagy veszélyeztetik. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a büntetőjogi védelem a hivatalos személyeket nem személyükre, hanem eljárásukra, hivatalos működésükre tekintettel illeti meg.²⁷

Felvetődhet a kérdés, hogy a büntetőjog miképpen kapcsolódik egy, a nemperes eljárások keretében foganatosított, végrehajtási eljáráshoz? Milyen szerepet tölthet be, milyen eszközök alkalmazásával tud eleget tenni, mi alapján tud védelmi funkciót betölteni a végrehajtási eljárások során?

A teljesség igénye nélkül soroljuk fel azokat az eseteket, melyek során a büntetőjog különös szereppel bír a végrehajtás során. Tanulmányunkban az 1., illetve a 2. pontban felsorolt kategóriákra kívánunk részletesebben kitérni, a többi kategóriát csak érintőlegesen taglaljuk.

1. A bírósági végrehajtás törvényes lefolyását célzó büntetőjogi eszközök Zártörés

A bírósági végrehajtás akadályozása

2. A bírósági végrehajtót védő büntetőjogi eszközök

Hivatalos személy elleni erőszak

Hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak

3. A bírósági végrehajtó büntetőjogi felelőssége

Hivatali visszaélés

Közokirat hamisítás

Bántalmazás hivatalos eljárásban; kényszervallatás

4. A korrupciós bűncselekmények a végrehajtási eljárásban

Vesztegetés

Vesztegetés elfogadása

Hivatali vesztegetés

²⁴ NAGY Ferenc: *A magyar büntetőjog általános részre*, Korona Kiadó, Budapest, 2001, 21.o.

²⁵ 2012. évi C. törvény a büntető törvénykönyvről (Btk.)

²⁶ https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/klimaszne_mikes_eszter_vegrehejtasi_eljaras_sal_felmerulo_buntetojogi_kerdesekek%5bjogi_forum%5d.pdf, letöltve: 2021. 04. 18.

²⁷ HORVÁTH Tibor - KERESZTY Béla - MARÁZ Vilmosné - NAGY Ferenc - VIDA Mihály: *A magyar büntetőjog különös része*, Korona Kiadó, Budapest, 2000, 340. o.

Hivatali vesztegetés elfogadása

1. A bírósági végrehajtás törvényes lefolyását célzó büntetőjogi eszközök

a. A bírósági végrehajtás akadályozása:

A végrehajtást foganatosító bíróság 500.000 Ft-ig terjedő rendbírsággal sújtja az adóst vagy a végrehajtási eljárásban közreműködésre kötelezett személyt, szervezetet, ha a végrehajtásból eredő, jogszabályban foglalt kötelezettségének nem tesz eleget, vagy a végrehajtást végző hatóság intézkedésének eredményességét akadályozó magatartást tanúsít. Fontos kitétel, hogy a kiszabott rendbírság összege nem haladhatja meg a végrehajtási ügyértéket. Az adóssal szemben nem lehet rendbírságot kiszabni kizárólag abból az okból, hogy a végrehajtható okiratban foglalt kötelezettségét nem teljesíti.²⁸

Figyelemmel a Covid-19 okozta rendkívüli jogrend ideje alatt hozott intézkedésekre, már a 112/2021 (III.6.) Kormányrendelet 10. § (1) bekezdése, kötelezettek részére további kedvezményeket biztosított. A rendelet szerint, nem sújtható rendbírsággal az a személy, aki a szigorított védekezés fennállása alatt a járványügyi intézkedések miatt nem tudott eleget tenni a jogszabályban foglalt kötelezettségének.

Ha a végrehajtó a bírságot alapjául szolgáló körülményről szerez tudomást, a bírságot kilátásba helyezésével, jegyzőkönyvbe foglalva, haladéktalanul felhívja a jogsértőt kötelezettségeinek teljesítésére, illetve a magatartás abbahagyására. Tegyük fel, hogy adós gépjárművel rendelkezik, azonban a gépjárművet, annak lefoglalása után, nem szállítja be a végrehajtó telephelyére, akadályozva ezzel az elektronikus árverés²⁹ kitűzését. Ebben az esetben a végrehajtó jegyzőkönyvben felhívja adóst, hogy jelölje meg a gépjármű fellelhetőségét, amennyiben a beszállítás felől nem tud gondoskodni. Ha adós ennek eleget tesz, és végrehajtást kérő a beszállítás költségét megelőlegezi, a gépjármű behozatala után annak kitűzése az elektronikus árverési felületen megvalósítható. Abban az esetben, ha a felhívás nem vezet eredményre, tehát az adós nem reagál, az eljáró végrehajtó a szükséges iratok megküldésével indítványt tesz a bíróságnál a rendbírság kiszabására. A bíróság az indítvány tárgyában haladéktalanul végzést hoz.³⁰

Amennyiben a bírságot nem jár eredménnyel, a végrehajtó jelzi ezt a bíróságnak, amely intézkedik a megbírságot büntetőjogi felelősségre vonásának kezdeményezése iránt. Ugyanígy kell eljárnia a bíróságnak, ha saját hatáskörben észleli a feljelentésre okot adó körülményt. A bíróságot tehát, feljelentési kötelezettség terheli, amennyiben azt észleli, hogy az adós határidőben nem tett eleget a bíróság jogerős rendbírságot kiszabó végzésében foglalt kötelezettségének. Ebből adódóan, a bíróság, hivatalból köteles büntetőeljárást kezdeményezni kötelezettel szemben. A büntethetőségi feltétel, hogy a bíróság a végrehajtás kikényszerítése érdekében egy alkalommal jogerős végzéssel rendbírságot szabjon ki az adóssal szemben.³¹

²⁸ Vht. 45/A. § (1)

²⁹ Vht. 132/B. § (1) a)

³⁰ Vht. 45/A. § (2)

³¹ Btk. 288. § (1)

A rendbírság kiszabása, a gyakorlati tapasztalataim alapján, nem jelentős számban fordul elő (a saját végrehajtói irodánknál legalábbis), vagy ha elő is fordul, nem jelent akkora anyagi megterhelést (leggyakoribb bírság összege 10 000 Ft) a kötelezett részére, hogy az visszatartó erővel bírjon. Számos esetben előfordult, hogy a Bíróság a munkáltató mulasztását a letiltás foganatosításának elmaradása tekintetében nem tekintette akkora súlyú jogszabálysértésnek, hogy rendbírságot szabjon ki ellene. Véleményünk alapján egy-egy ilyen intézkedésnek visszatartó erővel kellene bírnia ahhoz, hogy a célját betöltse, különben az intézkedés jelentéktelenné válik. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy a rendbírságok megfelelő időben és összegben történő kiszabásával, az eljárások felgyorsíthatóak válhatnak³², továbbá az Államnak járó összeg bizonyos százalékát szintén vissza lehetne forgatni egy kidolgozás alatt álló szociális alapba.³³ Az előzőekben említettek az állami szerepvállalás, az igazságszolgáltatásba vetett közbizalom megerősítését is szolgálhatnák.

Érdekeséggé említenék meg, hogy a polgári eljárásjog kézbesítési szabályai alapján - nem kereste jelzés - a bíróság a kötelezettségét elmulasztó adóssal szemben a rendbírságot jogerős végzésében jogszerűen szabta ki. A bírságolás eredménytelenségére tekintettel a bíróságot feljelentési kötelezettség terheli. Ugyanakkor a bírságolás ellenére a büntetőeljáráshoz az adós marasztalása nem valósulhat meg, figyelemmel arra a gyakorlatra, hogy a végrehajtási eljárás akadályozása csak szándékosan valósítható meg. Ebből adódóan a „nem kereste” jelzéssel visszaérkezett levél csupán gondatlanságot jelelhet, mivel annak tartalmát adós nem ismerheti. Úgy véljük, a két jogszabály eltérő nézőpontja az igazságszolgáltatás tekintélyét nagy mértékben rombolja és nem ösztönöz jogkövető magatartásra.

A bűncselekmény védett jogi tárgya a bírósági végrehajtás rendje, illetve az annak működéséhez fűződő társadalmi érdek. A bűncselekmény megvalósítható mind tevéssel (a rendbírságra okot adó magatartás tovább folytatása), mind mulasztással (a végrehajtásból eredő, jogszabályban foglalt kötelezettség teljesítésének hiánya). A tényállás - a zártöréshez hasonlóan - eredményt nem tartalmaz, azaz immateriális deliktum. A bűncselekmény második fordulata tiszta

³² szintén gyakori probléma, hogy a végrehajtást kérők nem tesznek eleget a jogszabályban foglalt kötelezettségüknek, és nem jelentik be a végrehajtónak a hozzájuk befolyt összeget. Ez szintén az eljárás elhúzódását eredményezi, holott a Vht. 40. §-a egyértelmű kötelezést tartalmaz.

³³ Doktori disszertációm (Dr. Sőréné dr. Batka Eszter) fő célkitűzése a bírósági végrehajtási eljárás és a Magyarországon működő szociális hálózat (mintegy szolidaritáson alapuló rendszer) összekapcsolása volna, tekintettel arra, hogy ennek semmiféle kezdeményezése a mai napig nem fordítottak különösebb figyelmet. A végrehajtással összekapcsolt szociális rendszer célja az lenne, hogy orvosolja a csak *egy lakóingatlanral rendelkező, valamint az egyedülálló szülők lakhatási problémáit*, továbbá elősegítse megélhetésüket, amennyiben az eljárás során elvesztenék lakóingatlanukat. A koncepció alapján mind az Állam, mind a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar, az Igazságügyi Minisztérium, a Bíróság, a Közjegyzők, a Munkaadók, a Bírósági Tisztviselők, sőt még maguk az Adósok is hozzájárulhatnának egy valódi szociális ellátórendszer működéséhez, mely mintegy szolidaritási alapon működhetne. A rendelkezésünkre álló források kiaknázásával, egy szolidaritáson alapuló finanszírozási rendszer kialakításával létrehozott szociális alappal segítség nyújtható, a ténylegesen rászoruló és együttműködő egyének részére, még a jelen helyzetben is. A rendszer megvalósítása - előreláthatóan - a Magyarországi Kritisz, továbbá a Máltai Szeretetszolgálat bevonásával történik.

mulasztásos deliktum – tehát eredményre való tekintet nélkül büntetendő, – ebből adódóan annak kísérlete fogalmilag kizárt. A cselekmény az elkövetési magatartás teljes kifejtésével befejezetté válik. Az első fordulat esetében lehetséges a kísérlet megállapítása. A bűncselekményt tettesként csak az adós, vagy a végrehajtási eljárásban egyéb közreműködésre köteles személy követheti el, a felbujtás és a bűnsegédlet az általános szabályok szerint lehetséges. A törvényalkotó az említett bűncselekmény esetében is lehetőséget látott arra, hogy a vádirat benyújtásáig a végrehajtási eljárásból eredő kötelezettségét teljesítő adós elkerülhesse a büntetőjogi felelőssége megállapítását.³⁴ Nem büntetendő az elkövető, ha a vádemelés előtt, a jogszabályban foglalt kötelezettségének eleget tesz.³⁵

b. A rendőri közreműködés a végrehajtási eljárásban, vagyis a bírósági végrehajtás akadályozása, mint büntetőjogi kategória

A végrehajtási eljárás lényege, ahogyan azt már kifejtettük, hogy az önkéntes teljesítés hiányában, állami kényszer útján az adóst - a pénzkövetelés térvétele érdekében - a végrehajtó teljesítésre bírja. A kényszer azonban, nem minden esetben irányul kizárólagosan pénzkövetelés behajtására. A végrehajtási okirat, más magatartás megtételére irányuló kötelezettség teljesítését is előírhatja. Az állami kényszer elsősorban az adós vagyona ellen irányul, azonban kivételes esetekben lehetőség van arra, hogy az adós személye ellen is kényszercselekmények kerüljenek foganatosításra. Az adós személye elleni kényszercselekményt a bírósági végrehajtó intézkedése alapján a rendőrség foganatosítja, különösen akkor, amikor például egy helyszíni eljárás keretében a kötelezett vagy egyéb személyek a végrehajtást akadályozzák. A rendőrség jogosult és köteles mindazokat a kényszerítő intézkedéseket megtenni és kényszerítő eszközöket alkalmazni, amelyek a rendőrségről szóló jogszabályok szerint megtehetőek, illetőleg alkalmazhatóak, és az adott esetben a végrehajtás eredményes befejezéséhez szükségesek.³⁶

Vannak olyan végrehajtási cselekmények, melyek lefolytatása során a jogszabály előírja a rendőri közreműködést³⁷, azonban ellenszegülés esetén a végrehajtó közvetlenül a végrehajtási cselekmény helyéhez legközelebbi, általános feladatokat ellátó rendőri szervhez fordulhat,³⁸ mely köteles a végrehajtási eljárásban haladéktalanul közreműködni, hogy az ellenszegülést megszüntesse. Amennyiben a helyszíni cselekmény elvégzése során a személyazonosság felől a végrehajtónak meg kell győződnie, azonban a jelen levő személyek ezt nem

³⁴ DR. KLIMÁSZNÉ DR. MIKES Eszter, A végrehajtási eljárással kapcsolatban felmerülő büntetőjogi kérdések, *Jogi Fórum*, 2014, https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/klimaszne_mikes_eszter_vegrehejtasi_eljarass_al_felmerulo_buntetozogi_kerdesek%5bjogi_forum%5d.pdf, letöltve: 2021. 04. 24.

³⁵ Btk. 288. § (2)

³⁶ Vht. 5. § (3)

³⁷ Vht. 183. § (3)

³⁸ érdekességként említem, - egy gyermek-átadásra vonatkozó eljárás során – hogy abban az esetben, amennyiben ellenszegülés van, és kötelezett nem adja át önként a gyermeket annak a félnek, akinek a bíróság ítélte, ki az a személy a jelenlévő hatóságok közül, aki a gyermeket megfogja és átadja. Főszabály szerint az átadásnál a kérelmezőnek jelen kell lennie (Vht. 180/B. § (1)). A végrehajtó az eljárást a gyámhatóság és a rendőrség közreműködésével folytatja le. A jogszabály szövege arra enged következtetni, hogy mindez a gyámhatóság feladata, azonban ez konkrétan nem került megfogalmazásra.

biztosítják, az akadályoztatás miatt, ennek elvégzésére úgyszintén kérhető a rendőrség közreműködése.³⁹ A végrehajtó a rendőrségi közreműködést feljegyzi a végrehajtási cselekményről készült jegyzőkönyvbe.⁴⁰ Ellenszegülés alatt az eljáró végrehajtó intézkedésével szemben tanúsított ellenállást értjük. Az ellenszegülésnek számos formája lehet. A személy elleni erőszakos cselekmény tanúsításától egészen az olyan passzív magatartásig, amely megakadályozza az eljáró végrehajtót abban, hogy az intézkedését elvégezze (pl. felnyissa az ingatlant, belépjen az ingatlanba; vagy megvizsgálja adós vagyontárgyait, ingóságait, helyszíni foglalatot végezzen stb.).⁴¹ Saját tapasztalatunkkal élve, előfordult már öngyilkossággal fenyegető adós is, így egy kilakoltatási eljárás során, szintén a rendőrség közreműködésére volt szükség, hogy a kötelezett megkapja a megfelelő ellátást, mely az adott szituációban a mentők kihívása, a kötelezett elszállíttatása volt.

A végrehajtási eljárás során történő rendőri közreműködés eljárási kérdéseit, a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.), valamint a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet szabályozza.

A rendőrséget – mint bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatokat ellátó állami, fegyveres rendvédelmi szervet, a helyi önkormányzati szervekkel együtt, együttműködési kötelezettség terheli.⁴² Ennek keretében segítséget nyújt a közigazgatási szervek hivatalos eljárásának zavartalan lefolytatásához. A rendőrség feladata alapvetően két irányból közelíthető meg. Szükség esetén a végrehajtó személyes biztonságát hivatott a rendőrség jelenléte garantálni, hiszen előfordult már olyan kilakoltatás is Magyarországon, ahol lőttek a végrehajtóra, vagy a kötelezett az ingatlanba való bejutást egy nagytestű kutya hátra hagyásával hiúsította meg. Bizonyos esetekben (gyermekátadás,⁴³ önkényesen elfoglalt lakás kiürítése⁴⁴) pedig a rendőrség – számos esetben a gyámhivatallal egyetemben - köteles tevékenyen közreműködni abban, hogy az adós - a meghatározott cselekmény foganatosítására kiállított okiratban foglalt - kötelezettségét teljesítse.

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv az állami és a helyi önkormányzati szervek által foganatosított végrehajtási eljárásban részt vevő személyek biztonsága megóvásához a rendőrség, a végrehajtási eljárások során, segítséget nyújt, valamint a végrehajtási eljárásban alkalmazható helyszíni kényszercselekmények során tanúsított ellenszegülést megszünteti. Amennyiben a végrehajtási kényszercselekményre feljogosított végrehajtó, az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv közreműködését kéri – a rendőrség, a közreműködés során, végrehajtja a bíróság intézkedésében meghatározott adós személye elleni kényszercselekményt.⁴⁵

³⁹ Vht. 5. § (4)

⁴⁰ Vht. 45. § (1)-(2)

⁴¹ DR. KLIMÁSZNÉ DR. MIKES Eszter, A végrehajtási eljárással kapcsolatban felmerülő büntetőjogi kérdések, *Jogi Fórum*, 2014, https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/klimaszne_mikes_eszter_vegrehejtasi_eljarassal_felmerulo_buntetojogi_kerdesek%5bjogi_forum%5d.pdf, letöltve: 2021. 04. 17.

⁴² Rtv.2. § (2)

⁴³ Vht. 180. § (1)

⁴⁴ Vht. 183. § (3)

⁴⁵ 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 29. pontja 37. § (1)-(4)

A rendőrök feladatai közé tartozik ezen felül az is, hogy a jogszabály által megengedett kényszerítő eszközök megfelelő alkalmazása mellett gondoskodjanak arról is, hogy az illetéktelen személyeket távol tartsák a végrehajtás helyszínétől.⁴⁶ Főszabály szerint a rendőr magánlakásba bebocsátás vagy hatósági határozat nélkül nem léphet, illetve nem hatolhat be, mely szabályt a végrehajtással összefüggésben foganatosított eljárás felülírja.⁴⁷ A főszabály alóli kivétel alapján, a végrehajtási eljárás lefolytatásának biztosítása céljából – ha az abban való közreműködés jogszabály alapján a rendőrség számára kötelező – a rendőr beléphet, illetve behatolhat a magánlakásba azzal, hogy a magánlakásban történő tartózkodás csak a feladat végrehajtásához szükséges ideig tarthat. A végrehajtási eljárásban való közreműködés esetében a rendőrségnek a birtokost a behatolásról tájékoztatni nem kell.⁴⁸

Az arányosság elve alapján, a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.⁴⁹ A szabályozás előírja azt is, hogy több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.⁵⁰ A gyakorlatban az eljáró bírósági végrehajtó a helyszíni eljárás előtt jegyzőkönyvben megkeresi az adós lakóhelye (illetőleg a helyszíni cselekmény helye) szerint illetékes rendőrkapitányság vezetőjét. A jegyzőkönyvben meg kell jelölni az eljárás helyét, idejét, illetve azt a jogszabályi hivatkozást, mely a rendőri közreműködést előírja. A gyakorlat a saját illetékességi helyen azt mutatja, hogy a rendőrök, az eljárások kitűzött ideje előtt pár nappal a megadott helyszínen megjelennek abból a célból, hogy felmérjék, az adott napon előreláthatóan mivel kell majd szembenézniük. A végrehajtói irodával előzetes megbeszélés alapján egyeztetnek a közreműködés szükségességét illetően, melyet egy megelőző helyszíni eljárás lefolytatásával mérlegelni tudnak. Nem utolsó sorban a kötelezettel is számos esetben lehetőségük adódik konzultálni, a közelgő eseményre való felkészülés érdekében. Sajnálatos módon adósok, a végrehajtó megjelenéséig gyakran nem hiszik el, hogy egy birtokba-adás, kilakoltatás valóban be fog következni, hiába veszik át a cselekményt megelőzően a kilakoltatásról szóló jegyzőkönyvet.

A rendőr az eljárás során végrehajtási cselekményeket nem végezhet, a végrehajtót kizárólagosan megillető kényszercselekményt nem foganatosíthat, rakodási, szállítási munkában nem vehet részt.⁵¹ A rendőri közreműködéssel felmerült költségek mértékéről, azok viseléséről rendelet határoz.⁵²

⁴⁶ 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 37. § (3)

⁴⁷ Rtv. 39. § (1) e)

⁴⁸ Rtv. 39. § (3)

⁴⁹ Rtv. 15. § (1)

⁵⁰ Rtv. 15. § (2)

⁵¹ 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 37. § (3)

⁵² 10/2012. (III. 14.) BM rendelet a végrehajtási eljárásban ellenszegülés megszüntetése érdekében történő rendőri közreműködéssel, valamint a gyermek átadására irányuló bírósági végrehajtás során szükséges előállítással kapcsolatban felmerült költségek mértékéről, valamint megtérítésének részletes szabályairól

c. Zártörés

A zártörés a Btk. XXVI. fejezetében került rögzítésre.⁵³

Az igazságszolgáltatás elleni bűncselekményekhez a leglazábban kapcsolódó bűncselekmény a zártörés. A zár alá vételre többnyire a végrehajtási eljárások során kerül sor. A múlt században már kialakult az a felfogás, mely szerint a zártörés sérti az államhatalom tekintélyét. A zártörés megvalósíthat vagyoni jellegű kárt is, a társadalomra való veszélyessége azonban abban rejlik, hogy a megvalósítók semmibe veszik az igazságszolgáltatási szervek határozatait. Ebből adódóan az esetlegesen keletkező vagyoni kár, csak másodlagos jelentőséggel bír. A törvény a zártörés két alakzatát különbözteti meg, mely megvalósulhat egy lezárt helyiség felnyitásával, súlyosabb esetben, egy meghatározott vagyontárgy végrehajtás alóli elvonásával.

A zártörés tárgya tehát a hatóság tekintélye, a hatósági intézkedés tiszteletben tartása, melyet az elkövető a zár alá vett vagyontárgy esetén a pecsét feltörésével, eltávolításával, így a lezárt helyiségbe való bejutással valósít meg. Tekintve, hogy a pecsétet hivatalos személy helyezte el, annak eltávolítására is csak ő, vagy az általa felhatalmazott személy jogosult. A bűncselekmény alany bárki lehet, elkövetni pedig csak szándékosan lehet. A zártörés vétsége ugyan csak szándékosan valósítható meg, azonban az elkövető tudatának nem csupán arra kell kiterjednie, hogy a dolgot lefoglalták, hanem ismernie kell a végrehajtás időpontját is, vagyis az is szükséges, hogy a végrehajtás megghiúsításával kapcsolatos szándéka is kétséget kizáróan megállapítható legyen.⁵⁴

Az elvonás – zárolt, vagy zár alá vett dolog tekintetében – megvalósulhat azáltal, hogy az elkövető a dolgot megsemmisíti, elrejt, elidegeníti, feldolgozza stb. Ezzel nemcsak a hatóság tekintélyét sérti, hanem egyben anyagi jellegű sérelmet is okoz. A szándékosság ez esetben attól függ, hogy a dolog előzetesen már foglalásra kerül-e vagy sem.⁵⁵

Ha az adós a végrehajtható okiratban foglalt kötelezettségét nem teljesítette, a végrehajtó az adós ingóságait foglalási jegyzőkönyvben összeírja, és ilyen módon lefoglalja.⁵⁶ Az eljárás során előfordulhat az, hogy a végrehajtó harmadik személyek tulajdonában lévő vagyontárgyakat is lefoglal. Az ebből származó sérelem orvoslására szolgál az igényper, amely a tulajdon védelmének az egyik eszköze. Az igényper tárgya lehet a lefoglalt ingóság vagy ingatlan, a Vht. alapján lefoglalt követelés, sőt a lefoglalt pénzösszeg is. Aki a lefoglalt vagyontárgyra a tulajdonjoga vagy más olyan joga alapján tart igényt, amely a végrehajtás során történő értékesítésnek akadálya, a végrehajtást kérő ellen igénypert indíthat.⁵⁷ A kereseti kérelem arra irányul, hogy a bíróság oldja fel a foglalás alól az igényelt vagyontárgyat.⁵⁸

A foglalás során előtérbe kerül a fokozatosság és az arányosság elve,⁵⁹ melyet a Felek meglehetősen sokszor félreértelmeznek. A fokozatosság elvének

⁵³ Btk. 287. §

⁵⁴ BH.2004.496

⁵⁵ ERDŐSY Emil – FÖLDEVÁRI József – TÓTH Mihály, *Magyar büntetőjog, különös rész*, Budapest, Osiris, 2007, 290-292. o.

⁵⁶ Vht. 84. § (1)

⁵⁷ Pp. 538. § (1)

⁵⁸ KENGYEL Miklós, *Magyar Polgári eljárásjog*, Budapest, Osiris, 2013

⁵⁹ Vht. 7. §.

ugyanis az értékesítés, és nem a foglalás elvégzésekor kell megvalósulnia az eljárások során. Az arányosság elve azt jelenti, hogy a végrehajtási módnak igazodnia kell a követelés nagyságához, a fokozatosság elve pedig elsődlegesen azt, hogy a végrehajtási eljárás során elsősorban az adós vagyoni jogai korlátozhatók, és csak kivételesen kerülhet sor az adós személyiségi jogainak korlátozására.⁶⁰

A jogszabály értelmében ugyanis, a végrehajtó a végrehajtási költség előlegezését és az ingatlan adatainak beszerzését, valamint az ingatlan-nyilvántartási eljárás igazgatási szolgáltatási díjának megfizetését követő 3 munkanapon belül intézkedik az ingatlan lefoglalása iránt.⁶¹ A végrehajtónak tehát a fenti határidő elteltét követően, törvényben foglalt kötelezettsége az ingatlan lefoglalása iránti intézkedés. A fokozatosság elve tehát, nem a foglalásoknál kell, hogy megjelenjen. Erre utal a jogszabályban az a rendelkezés is, amikor a végrehajtó kötelezett részére részletfizetést biztosít.⁶² A részletfizetés egyik feltétele az, hogy adós vagyontárgyai foglalás alá kerüljenek! Gondoljunk csak bele ennek az ellenkezőjébe. A részlettel adós ügye szünetelésre kerül, a szünetelés időtartama alatt pedig végrehajtási cselekmény nem végezhető. Abban az esetben, ha adós egyszer csak úgy gondolja, hogy nem fizeti tovább a részletet, de a szünetelés időtartama alatt, foglalás hiányában, az ingó, - és ingatlan vagyona átruházásra került, mire tudja a végrehajtó a továbbiakban az eljárást folytatni? Előzőekben említett jogszabályi rendelkezés célja tehát az, hogy az adós tulajdonában álló ingó, - és ingatlan vagyon, mintegy biztosítékként szolgáljon arra az esetre, ha a tartozást adós bankszámlájára kibocsátott hatósági átutalási megbízással, vagy a munkabérére kiadott letiltással behajtani nem lehet, sőt még a részletfizetés sem biztosított.

Az ingatlan lefoglalása pedig nem sérti sem az arányosság, sem a fokozatosság elvét tekintve, hogy a végrehajtó az ingatlan értékesítése felől, kizárólag végrehajtást kérő kérelmére intézkedhet,⁶³ melyre akkor kerül sor, ha adós tartozása nem, vagy belátható időn belül nem fog megtérülni.

A Vht. főszabályként rendelkezik arról, hogy a lefoglalt dolgot az adós őrizetében kell hagyni. A lefoglalt ingósággal azonban adós nem rendelkezhet szabadon. Köteles azokat megőrizni, és rendeltetésének megfelelően használni, anélkül, hogy az ingóság állaga sérülne. A foglalással egyidejűleg elidegenítési és terhelési tilalom áll be a lefoglalt ingóságra nézve (ellentétben az eljárások során lefoglalt ingatlanokkal), annak elhasználása, elidegenítése, a végrehajtás alól más módon történő elvonása bűncselekmény.⁶⁴

Amennyiben a végrehajtó úgy ítéli meg, hogy a lefoglalt ingóságokat, nem lehet adós őrizetében hagyni, rendelkezhet úgy is, hogy azokat tárolásra alkalmas helyiségben elzárja, vagy az ingóságok őrizetére zárgondnokot⁶⁵ rendel ki. Amennyiben az elzárás célravezető az állagmegóvás érdekében, úgy a helyiséget a végrehajtó lezárja, ajtaját lepecsételi (zár alá vétel), mely felnyitása zártörésnek, azaz bűncselekménynek minősül!⁶⁶

⁶⁰ Dr. ZSIGMOND Diána: A végrehajtási eljárás alapelvei: arányosság és fokozatosság, *Executio*, VIII/1., 2019

⁶¹ Vht. 138. § (1)

⁶² Vht 52/A. § (1)

⁶³ Vht. 139. § (1)

⁶⁴ Btk. 287. §

⁶⁵ Vht. 106. § (1)

⁶⁶ Vht. 105. § (1) – (2)

Számos esetben előfordul a végrehajtás során, hogy bár adósok tudnak arról, hogy gépjárművük foglalás alá került, azonban az ingóságot terhelten értékesítik, megvalósítva ezáltal a zártörés tényállását. Vannak azonban olyan adósok is, akik „okosabbak” társaiknál, és az ingóságot - vélhetően - visszadátumozott adás-vételi szerződéssel értékesítik. Bár a szerződés keltének valódisága nem bizonyítható, a gyakorlat mégis erre enged következtetni.

A zártörés csak akkor állapítható meg, ha a foglalás törvényes volt. Amennyiben kötelezett még az előtt adta el a gépjárművét, mielőtt az még foglalásra kerülhetett volna, nem követett el zártörést. Számos esetben tapasztalható azonban az eljárások során, hogy adós gépjárműve foglalás alá kerül, majd, amikor a végrehajtó kiküldi a jegyzőkönyvet, hogy adós szállítsa be az iroda telephelyére, hirtelen előkerül egy adásvételi szerződés, mely dátuma éppen a foglalás körüli napokra esik. Amennyiben kötelezett a foglalásról szóló iratot a szerződésben foglalt dátum előtt már átvette, úgy joggal felmerülhet a zártörés. Ha azonban a szerződés dátuma azt megelőzi, úgy nincs mit tenni, adós nem vonta el az ingóságot a végrehajtás alól, tekintve, hogy a szerződés megkötésekor az még nem került foglalásra.

Sok esetben a szerződések „tisztasága” nem állapítható meg, és számos esetben a dátumok is gyanúsán egybeesnek a végrehajtási cselekmény dátumával.

Úgy véljük, fontos néhány szót ejteni a foglalás alól mentes gépjárművekről is. A bírósági végrehajtás során ugyanis, mentes az a gépjármű a foglalás alól, mely természetes személy foglalkozásához nélkülözhetetlen, ha a becsértéke nem éri el, személygépjármű esetén az 1,2 millió forintot.⁶⁷ Ebből kifolyólag, amennyiben kötelezett igazolja, hogy a gépjárműve a foglalkozásához nélkülözhetetlen, és a becsértéke 1,2 millió forint alatt van, a bíróság végzéssel megállapíthatja a mentességet, így az eljárás során azt lefoglalni nem lehet. Amennyiben az értéke az 1,2 millió forintot meghaladja, úgy a bíróság engedélyezheti az árverésig történő használatot, azonban a mentes rész a kötelezettnek, a befolyó vételárból az esetleges értékesítés után visszajár. Megjegyeznénk, a mentesség megállapítása az eltérő bírósági gyakorlat tükrében nem egységes, ugyanis némely bíróság valóban végzéssel állapítja meg a mentes gépjármű tényét, míg egyes bíróságok ezt a feladatot a végrehajtó hatáskörébe utalják.

Véleményünk alapján, ez a szabályozás némiképp revízióra szorulna, tekintve, hogy a mentes, 1,2 millió forint becsérték alatti gépjárművet lefoglalni nem lehet, ebből adódóan, amennyiben a mentesség megállapítást nyert, adós szabadon eladhatja, anélkül, hogy zártörést követne el.

Példaként említenénk egy megtörtént esetet. Kötelezett orvosként dolgozik, a gépjárműve foglalkozásához nélkülözhetetlen⁶⁸, melyet a Bíróság az általa megjelölt gépjárműre⁶⁹ végzéssel megállapított. A gépjármű nem került lefoglalásra, tekintve, hogy az értéke 1,2 millió forint alatti. Kötelezett élt a lehetőséggel, majd a gépjárművet értékesítette. Ezt követően a másik gépjárművére is kérte a Bíróságtól, hogy hozzanak az előző végzéshez hasonlót, így az a gépjármű is kikerült a végrehajtás alól, anélkül, hogy a zártörés ténye megvalósult volna.

⁶⁷13/2001 (X.10) IM rendelet 1. § b) Az adós foglalkozásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalás alóli mentességéről)

⁶⁸ Vht. 90. § (1) a)

⁶⁹ Vht. 89. § (2).

2. A bírósági végrehajtót védő büntetőjogi eszközök

a. Hivatalos személy elleni erőszak

Hivatalos személynek minősül a hatályos jogi szabályozás alapján a teljesség igénye nélkül például a bíró, az ügyész, a rendőr, a közjegyző és a közjegyző-helyettes, a helyi önkormányzati és a nemzetiségi önkormányzati képviselő-testület tagja, az önálló bírósági végrehajtó és a kormányhivatalnál, önkormányzati igazgatási szervnél közhatalmi feladatot ellátó vagy szolgálatot teljesítő személyek is, illetve a közterület-felügyelő.

A hivatalos személy elleni erőszak büntette közvetlenül a jogszerű eljárást teljesítő hivatalos személyt sérti, továbbá rajta keresztül az államapparátus működését zavarja meg. A büntetőjog tehát fokozott védelemben részesíti a fent említett személyeket, amely védelem azonban nem a személyükhöz, hanem az általuk végzett tevékenységhez, a hivatalukhoz kapcsolódik.⁷⁰ A bűncselekmény sértettje a hivatalos személy, illetőleg a külföldi hivatalos személy. A hivatalos személy fogalmát a jogszabályi rendelkezés Záró Része tartalmazza. A cselekmény megállapítása szempontjából jelentőséggel nem bír, hogy a hivatalos személy, vagy külföldi hivatalos személy ezen minősége fennáll-e akkor, ha a bántalmazásra a passzív alany eljárása miatt kerül sor.

A bűncselekmény megvalósulhat, ha a hivatalos személyt akadályozzák, intézkedésre kényszerítik, vagy őt eljárása alatt, illetőleg emiatt bántalmazzák. A büntetőjogi védelem a hivatalos személyt csak a jogszerű eljárása során illeti meg, amelyhez minden olyan cselekménye hozzátartozik, melyet feladatai teljesítése során kifejt. Lényeges azonban, hogy az elkövető a hivatalos személy eljárását, a hivatalos személyi minőségét ténylegesen felismerhesse.

A hivatalos személy akadályozásának az olyan magatartás tekinthető, amely gátolja, nehezíti, késlelteti a hivatalos személy jogszerű eljárásának a végrehajtását, mint például egy ingatlan birtokba-adása, esetleg egy gyermekátadás végrehajtása esetén. A hivatalos személy intézkedésre kényszerítése akkor merül fel, ha az erőszak vagy fenyegetés alkalmas arra, hogy a sértett eljárásával összefüggésben olyan tevékenységet fejtessen ki, amelyre egyébként is jogosult volna.

Hivatalos személy elleni erőszak büntetést valósítja meg az is, aki a hivatalos személyt eljárása alatt, illetve emiatt bántalmazza. Bántalmazás alatt a sértett testét érintő erőszakos magatartást értjük.

A hivatalos személy elleni erőszak bűncselekménye csak erőszak vagy fenyegetés, mint elkövetési mód alkalmazása esetén tényállásszerű. Az erőszaknak vagy a fenyegetésnek mindenképpen személy ellen kell irányulnia. A fokozott büntetőjogi védelmet mutatja az is, hogy a bűncselekmény előkészülete is büntetendő. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el, annak elkövetője bárki lehet.

A törvény továbbra is fenntartja a csoport résztvevője vonatkozásában a büntethetőséget megszüntető okot arra az esetre, ha a csoportot önként vagy a hatóság felhívására – függetlenül ennek az indítékától – elhagyja.

⁷⁰ <https://drkiralyeniko.com/buntetojog/egyeb-szakteruletek-buncselekmenyek/a-hivatalos-szemely-elleni-buncselekmenyek/>, letöltve: 2021. 10. 03.

b. Hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak

Büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy ellen követi el.⁷¹

A bűncselekmény passzív alanya tehát a hivatalos, illetve közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy. Ilyennek minősül a nem hivatalos, vagy közfeladatot ellátó személy, vagy aki az említett eljárásokban segítőleg közreműködik, támogat, vagy fellép a megtámadott hivatalos, illetve közfeladatot ellátó személy oldalán.

A támogatás vagy védelem alapulhat jogszabályon (pl. hatósági tanúk alkalmazása az eljárás során), polgári jogi jogviszonyon (pl. a bírósági végrehajtó megbízta a lakatost a lezárt ajtó felnyitásával) vagy akár saját kezdeményezésen, minden előzetes megállapodás nélkül (pl. egy közlekedési balesetnél a mentőszolgálatnak segít).

Az elkövető közvetlenül a támogatásra kelt személy tevékenységét akadályozza (pl. lefogja azt, aki a megtámadott rendőrnek segíteni próbál).

Nincs halmazat, ha egy magatartással a hivatalos, illetve a közfeladatot ellátó személy, valamint ezek támogatója elleni erőszak is megvalósul; ilyenkor a nagyobb veszélyességű és tárgyi súlyú bűncselekményt kell megállapítani.⁷²

A szolgálatban lévő rendőr kérésére a helyszínt biztosító személy elleni erőszakos magatartás nem a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntettét, hanem a hivatalos személy támogatója elleni erőszak büntettét valósítja meg.⁷³

3. A bírósági végrehajtó büntetőjogi felelőssége

a. Hivatali visszaélés

A bíróságok előtt legnagyobb számban két sajátképi hivatali bűncselekmény, a hivatali visszaélés és a hivatalos személy által elkövetett vesztegetés fordul elő. Amellett, hogy számarányuk jelentős a hivatali bűncselekmények között, leginkább ezek veszélyeztetik az állam zavartalan, pártatlan működéséhez fűződő közérdeket.⁷⁴

A hivatali visszaélés a Btk. XXVIII. Fejezetében szabályozott hivatali bűncselekmények közé tartozik.

A hivatali visszaélés büntettének védett jogi tárgya a hivatalos személy működésének törvényes rendje és az ehhez fűződő közbizalom.

A hivatali kötelesség megszegése megnyilvánulhat aktív magatartásban, de megalapozhatja azt a hivatalos személy mulasztása is. A hivatali visszaélés tettét tehát az a személy valósítja meg, aki kötelességét megszegi, hatáskörét túllépi, vagy hivatali helyzetével visszaél.

⁷¹ Btk. 312. §.

⁷² http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/elearning/btk/buntetojog3/lecke4_lap1.html#hiv13, letöltve: 2021. 10. 03.

⁷³ BH 1996. 135.

⁷⁴ Török Zsolt: Hivatali és korrupciós bűncselekmények bírói gyakorlatának aktuális kérdései 3. rész, In: Ügyészek Lapja, 2010/5., 21-32. oldal, <<https://adoc.pub/tartalom-trk-zsolt-5-hivatali-es-korrupcios-bncselekmények-b.html>> letöltve: 2021. 10. 03.

Amennyiben a hivatalos személy, hivatali helyzetével visszaél, abban az esetben a hivatali jogosítványait azok társadalmi rendeltetésével ellentétesen gyakorolja.⁷⁵

A hivatali visszaélés immateriális bűncselekmény, kísérlete ritkán valósul meg. Az elkövetési magatartások kifejtésével a bűncselekmény befejezetté válik.

A bűncselekmény célzatos, azaz jogtalan előny szerzése vagy jogtalan hátrány okozása, tehát az adott helyzetben valaki kedvezőbb vagy éppen kedvezőtlenebb helyzetbe kerül. A hátrány és az előny egyaránt lehet személyes vagy vagyoni jellegű. Hátrány csakis akkor valósul meg, ha azt a tettes más személynek okozta, előny azonban nem kizárólag az elkövetőnél következhet be, hanem más személy oldalán is. Célzat hiányában nem valósul meg bűncselekmény, csak fejelemi vétségnek, azaz kötelezettségzegésnek minősülhet.⁷⁶

Jó példa a hivatali visszaélésre, amikor a végrehajtó olyan ügy vonatkozásában végez végrehajtási cselekményeket, melyre még nem, vagy egyáltalán nem jogosult. A büntetőjogi kategória a behajtott összegek elszámolásával rögtön meg is valósul.⁷⁷

Fontos kitétel, hogy csakis akkor jön létre bűncselekmény, ha az elkövető ezt a magatartást a hivatali működése során valósítja meg.⁷⁸

b. Közokirat hamisítás

A közokirat hamisítás a büntetőjogban nagyon gyakori.

A közokirat az olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság (ide tartozik az önálló bírósági végrehajtó is), illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a megszabott alakban állított ki, mint közokirat teljesen bizonyítja a benne foglalt intézkedést vagy határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, úgyszintén az okiratban foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját.⁷⁹ A közokiratban foglaltakat annak ellenkezője bizonyításáig valódinak kell tekinteni.

A bűncselekmény tárgya a közokirat hitelességébe és valódiságába vetett közbizalomhoz fűződő társadalmi érdek.

A Btk. külön szabályozza a közokirat-hamisítás azon eseteit, amelyeket bárki elkövethet, és külön azokat az eseteket, melyek speciális alannyal bírnak, azaz a hivatalos személyek által elkövetettek. Tekintve, hogy a végrehajtók hivatalos személynek minősülnek, így a dolgozat szempontjából az általuk elkövetett bűncselekmények bírnak relevanciával.

A hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás azonban csak arra a közokiratra követhető el, amelynek kiállítása az adott hivatalos személy jogkörébe tartozik.

A hivatalos személy által hivatalos eljárása során elkövethető közokirat-hamisítás lényegében igazodik a bárki által elkövethető közokirat-hamisítás szerinti esetekhez. Az ilyen közokirat-hamisítást elkövethető hamis közokirat készítésével, a

⁷⁵ Török 24. o.

⁷⁶[https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/klimaszne_mikes_eszter_vegrehejtasi_eljaras_sal_felmerulo_buntetojogi_kerdeseke\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/klimaszne_mikes_eszter_vegrehejtasi_eljaras_sal_felmerulo_buntetojogi_kerdeseke[jogi_forum].pdf), letöltve: 2021. 10. 03.

⁷⁷ Bfv.I.822/2015.

⁷⁸ Deres Petronella-Domokos Andrea: Büntető anyagi jog IV. az új Btk. alapján, Patrocinium Kiadó, Budapest, 2015, 36. o

⁷⁹Pp. 323. §.

közokirat tartalmának meghamisításával, vagy lényeges tény hamisan történő közokiratba foglalásával.⁸⁰

Számos esetben előfordul egy végrehajtó, vagy helyettese munkája során, hogy helyszíni eljárást végez. Az eljárásról jegyzőkönyvet készít, mely elkészítése során minden esetben fel kell hívni a jelenlévők figyelmét arra, hogy közokirat készül, ebből adódóan, amennyiben abban valótlan tartalmú nyilatkozatot tesznek, bűncselekményt követhetnek el.

c. Bántalmazás hivatalos eljárásban; kényszervallatás

Tanulmányunk szempontjából a fenti büntetőjogi kategória jelentőséggel nem bír, ezért nem kívánunk részletes elemzésükbe bocsátkozni, mindössze pár mondat erejéig foglalkoznánk a bántalmazás, továbbá a kényszervallatás büntetőjogi kategóriájával.

A bántalmazás bűncselekmény csak akkor nyerhet megállapítást, ha a tetteges bántalmazás a hivatalos személy „eljárása során” valósul meg. Az adott hivatalos eljárás, a személy szolgálatba lépésétől kezdetétől az utolsó hivatali aktus befejezéséig tart.

Fontos kiemelni, hogy a hivatalos személy eljárása *jogszerűen* kezdődik, csak a bántalmazás jogszerűtlen. Amennyiben a hivatalos személy munkába állása jogszerűtlen, úgy a hivatali visszaélés tényállását valósítja meg bántalmazás esetén.

A kényszervallatás jogi tárgya az államapparátus jogszerű működésébe vetett bizalom, az igazságszolgáltatás rendjének sérthetlenségéhez fűződő társadalmi érdek. A kényszervallatás csak abban az esetben valósulhat meg, ha a hivatalos személy eljárásában jogosult valakit vallomás, vagy nyilatkozat tételére felhívni. A bűncselekmény megállapításához az szükséges, hogy a hivatalos személy az eljárása során erőszakot, fenyegetést, vagy más hasonló módszert azért alkalmazzon, hogy ezen személy vallomást vagy nyilatkozatot tegyen, illetőleg ne tegyen. A magatartásának tehát az a célja, hogy mást – akaratával ellentétesen – vallomás vagy nyilatkozat megtételére vagy meg nem tételére készítessen.

A végrehajtó munkája során a törvényi tényállás megvalósulása irreleváns, tekintve, hogy a végrehajtó, mint hivatalos személy, nem tartozik a törvény hatálya alá. A bűncselekményt tettesként csak speciális alany követheti el, olyan hivatalos személy, akinek vallomás- vagy nyilatkozattételre történő felhívási joga, illetve kihallgatási joga van.⁸¹

4. A korrupciós bűncselekmények a végrehajtási eljárásban

Korrupció fogalma

A korrupció, mondhatnánk, az emberi társadalom kialakulásával egyidős jelenség. Már a Bibliában is megjelenik: „Ne kerüld meg a törvényt, ne légy személyválogató, és ne fogadj el vesztegetést, mert a vesztegetés elvakítja a bölcseket is, és félreviszi azoknak az ügyét, akiknek igaza van.”⁸² Mert az Úr, a ti Istenetek [...] aki nem

⁸⁰http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/elearning/btk/buntetojog3/lecke6_lap1.html#hiv4, letöltve: 2021. 10. 03.

⁸¹ Btk. 303. §.

⁸² 5Móz 16,18-21,9

személyválogató, sem ajándékot el nem fogad.”⁸³ A megvesztegethetetlenség ebből adódóan tehát nem emberi, hanem Isteni tulajdonság.

A korrupció sokféleképpen definiálható. A latin nyelvben a corruptio romlottságot jelent, mely a corrumpo igéből származik (kárt tesz valamiben, elront, elcsúfít). Leggyakrabban a Transparency International „raruházott hatalommal való visszaélés egyéni haszonszerzés céljából (”abuse of entrusted power for private gain”) általános definíciót használják a jelenség meghatározásához. Hangsúlyozandó ugyanakkor, hogy a társadalom elfogadott működési, erkölcsi és jogi normáitól függ az, hogy mi a korrupció és mennyire ítéli el azt az adott társadalom. Egyes társadalmakban a szociális-kulturális tradíció része a korrupció, amely átöröklődött az egymást váltó rendszerek során.⁸⁴

A korrupció szociológiai fogalmát illetően Gombár Csaba a korrupciót közrosszként⁸⁵ definiálja. Azt állítja, hogy a „... korrupció politikai természetű jelenség, s valamiként politikailag mindig formált társadalomban, mint a közérdeknek, a közjónak az ellentétje mindig és mindenhol fellelhető. Ennek megfelelően a korrupció nem köthető valamely történelmi korszakhoz, sajátos kultúrához vagy korrupciónak bizonyos konkrét uralmi szerkezetéhez.”⁸⁶

Az új büntetőjogi kódex 2013. július elsején lépett hatályba, mely egy új, egységes fejezetet, „Korrupciós bűncselekmények” fejezetét hozta létre. A jogalkotó ezáltal anyagi büntetőjogi fogalomként emelte a korábban csak a kriminológiában használatos terminológiát.⁸⁷

A közélet tisztasága az állami, társadalmi szervek, a hivatalos és más fontos, közfeladatot ellátó személyek törvényes, elfogulatlan és befolyástól mentes működését jelenti. Valamennyi korrupciós bűncselekmény közös jogi tárgya a közélet, illetve nemzetközi közélet tisztasága.⁸⁸

A korrupciós bűncselekményekre jellemző a felek közötti érdekközösség, titkosság és konspiráció, mely tulajdonságok miatt a korrupció óriási latenciával bír.⁸⁹

⁸³ 5Móz 10,17

⁸⁴ Inzelt Éva – Kerezi Klára – Lévy Miklós Korrupciós bűncselekmények a büntető igazságszolgáltatás tükrében 11. o.<<https://www.ajk.elte.hu/media/39/1e/d6420ce846d0a6b5a8541f7a319c16208f834ee00073679fe8f2a0433ed7/Inzelt-%C3%89va-Kerezi-Kl%C3%A1ra-L%C3%A9vy-Mikl%C3%B3s-Korrupci%C3%B3s-b%C5%B1ncselekm%C3%A9nyek-a-b%C3%BCntet%C5%91-igazs%C3%A1gszol%C3%A1ttat%C3%A1s-t%C3%BCkr%C3%A9ben.pdf>>, letöltve: 2021. 10. 04.

⁸⁵ Gombár Csaba: A korrupció, mint közrossz. Írások a korrupcióról, szerk.: Gombár Csaba és társai, Korridor-Helikon, 1998. 69. o.

⁸⁶ Gombár (1998) im. 72. o.

⁸⁷ Gál István László: A korrupciós bűncselekmények. In: Polt Péter (szerk.) Új Btk. kommentár: 5. kötet: Különös rész. Nemzeti Közszerkeletati és Tankönyvkiadó Zrt., Budapest 2013. 183. o.

⁸⁸ Sinku Pál: A korrupciós bűncselekmények. In: Belovics Ervin–Molnár Gábor Miklós–Sinku Pál: Büntetőjog II. – Különös Rész. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest 2013. 449. o.

⁸⁹ Inzelt Éva XVIII. Korrupciós bűncselekmények <https://jog.tk.hu/uploads/files/21_InzeltE.pdf>, letöltve: 2021. 10. 04.

a. Vesztegetés

A vesztegetés minden formája esetén vizsgálni kell a kapott előny értékét, és azt, hogy a konkrét személy esetében ez az előny alkalmas lehetett-e arra, hogy őt motiválja.⁹⁰

A vesztegetés jogi tárgya a jogtalan előny, amely lehet vagyoni, személyes vagy akár erkölcsi jellegű is. A bírói gyakorlat rendkívül tágan határozza meg az előny fogalmát, így előnynek minősül mindaz, ami valamely emberi szükségletet elégít ki, amely jobb helyzetbe hozza az előny elfogadját a korábbi helyzetéhez képest (pl. ügyintézőnek adott pénz, ajándék)⁹¹

A legtipikusabb formája a vagyoni előny, ezen belül is a készpénz. Vagyoni előnyként értékelhető tehát mindenféle pénzfizetés, minden olyan dolog, mely értéke pénzben mérhető, továbbá az elengedés is.⁹²

Amennyiben kamatmentes egyoldalú juttatás, így ide tartozik a kölcsön is. A bűncselekmény alanya tettesként bárki lehet. Célzatos bűncselekmény. A célzat a kötelezettségzegés és emiatt csak szándékosan és kizárólag egyenes szándékkal követhető el.

b. A vesztegetés elfogadása

A cselekmény passzív alanya bárki lehet, aki kapcsolatba kerül a gazdasági szervezettel. Szándékos bűncselekmény, de a magatartás nem célzatos. A bűncselekmény az előny kérésével befejezetté válik. Verbálisan elkövethető, azaz nem szükséges az előny tényleges átadása.⁹³ Leggyakrabban előforduló példája a borraivaló és az orvosi hálapénz.

c. Hivatali vesztegetés

A bűncselekmény alanya 293. § (1)–(3) bekezdés esetén bárki lehet és szándékosan követhető el. A 293. § (4) bekezdés alanya speciális, csak a gazdálkodó szervezet vezetője, illetve ellenőrzésre vagy felügyeletre feljogosított, a gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személy lehet és gondatlan alakzata is megjelenik a 293. § (5) bekezdésben.⁹⁴

A bűncselekmény elkövetési magatartása a jogtalan előny adása vagy ígérese. A bűncselekmény megvalósulásához elegendő, hogy az jogtalan előny vagy annak ígérete eljusson a címzetthez és a jogtalan előny vagy ígéretének visszautasítása nem zárja ki ezt. Az alapeset megvalósulásához pedig nem szükséges, hogy a hivatalos személy passzív hivatali vesztegetést valósítson meg. A jogtalan előnyt pedig nem csak a hivatalos személynek lehet adni, hanem rá tekintettel másnak is, azonban ennek a harmadik személynek nem szükséges, hogy

⁹⁰ Gál István László (2014) „XXVII. fejezet. Korrupciós bűncselekmények” In: Magyar Büntetőjog – Különös Rész (szerk. Tóth Mihály – Nagy Zoltán). Osiris Kiadó, Budapest, 2014 292. o.

⁹¹ Schubauer László: A korrupciós bűncselekmények. In: Blaskó Béla – Miklós Irén – Pallagi Anikó – Polt Péter – Schubauer László: Büntetőjog Különös Rész I. Rejtjel Kiadó, Budapest 2013. 375. o.

⁹² Gál: i. m. 2013. 186. o.

⁹³ Gál: i. m. 2013. 191–192. o

⁹⁴ Gál: i. m. 2014. 299. o.

tényleges kapcsolata legyen a hivatalos személlyel, hanem elegendő, ha az aktív vesztegető mindezt feltételezi.⁹⁵

d. Hivatali vesztegetés elfogadása

Célzatos bűncselekmény, mely kizárólag szándékos elkövetés esetén büntetendő. A bűncselekmény elkövetési magatartásaihoz tartozik a jogtalan előny kérése, az előny, illetve annak ígéretének elfogadása, rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérésével, vagy elfogadójával egyetértés. Feltétele az, hogy a hivatalos személynek a hivatali működésével összefüggésben kell elkövetnie.

Az elkövetési magatartás pedig a jogtalan előny kérés vagy a jogtalan előny, illetve annak ígéretének az elfogadása, az elkövetési szituációhoz kapcsolódó tényállási elemek az aktív alakzathoz hasonlóan alakulnak.⁹⁶

IV. „Szerződések Tára”

Nézőpontunk szerint - mint ahogyan azt a tanulmány korábbi szakaszában már megemlítettük - az esetleges visszaélések elkerülése érdekében szükség volna egy új szabályozás és nyilvántartás bevezetésére. Célszerű lenne egy olyan – online - rendszert létrehozni, mely, mint egy adattár, a Magyarországon kötött szerződések (akár ingó, akár ingatlan) tárolására alkalmas volna. Csakúgy, mint a közjegyzői szerződések országos nyilvántartása, vagy a zálogjogi és hitelbiztosítéki nyilvántartás.⁹⁷ A „Szerződések Tárába”, a szerződések megkötésekor, a szerződést készítő feleknek (üggyvédek, közjegyzők, magánszemélyek) - kötelező jelleggel - a szerződés megkötése napján, be kellene jelentkezniük, mintegy online rendszerbe.

Tekintve, hogy a Szerződések Tára megalkotásának a célja, a gazdaság fehéritésén túl az Adósok ingóságainak végrehajtás alóli elvonásának megakadályozása volna. Úgy véljük, hogy az ingóságokra vonatkozó szerződések megkötése előtt lenne célszerű, hogy a szerződést készítő, egy közhiteles nyilvántartásként működő rendszerből, adatokhoz jusson a tekintetben, hogy az eladó fél rendelkezik e tartozással. Nem ritka eset, hogy adós a gépjárművét eladja a vevő pedig mit sem tudva a tartozás tényéről a vételárat kifizeti, majd a tulajdonjog bejegyzése az elidegenítési és terhelési tilalomra tekintettel meghiúsul. Hasonló a helyzet amikor autókereskedés veszi át értékesítésre a lefoglalt gépjárművet, vagy épp azt bontásra adja át adós. Az önálló bírósági végrehajtók vonatkozásában a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar rendelkezik közhiteles nyilvántartással a végrehajtóknál kezelt ügyekről, amelyből adatok igényelhetők.

A szerződések, hasonlóan a NAV számlázási rendszeréhez, az adott rendszer felületén talált információk alapján lenne szükséges elkészíteni, a rendszerbe való – határidőhöz kötött - feltöltési kötelezettséggel, így nem fordulhatna elő olyan eset, hogy egy szerződés esetlegesen előre megírva, dátum nélkül készüljön el, amit a dátummal aztán aktualizálni lehet, pont arra a napra, amelyen „szükség” van rá. A feltöltést, valamint a szerződő felek adatainak

⁹⁵ Dr. Mezei Kitti: Néhány észrevétel a korrupciós deliktumok hatályos szabályozásával kapcsolatban

<https://ujbtk.hu/wp-content/uploads/2016/04/BJSZ_201503_MezeiKitti.pdf>, letöltve: 2021. 10. 04.

⁹⁶ Mezei: i.m. 2015. 99. o.

⁹⁷ A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény

lekérdezését (esetleges tartozások miatt) indokolt volna regisztrációhoz kötni, mely díjköteles, illetve a - szerződést kötő felek - szerződésenként is további meghatározott díj megfizetésére lennének kötelezve. A díjak megfizetésével a rendszer működtetése megvalósítható lenne, bizonyos százalékka pedig, visszafordítható volna a szolidaritási alapba.⁹⁸ A díj mértékét a szerződésbe foglalt összeghez lehetne igazítani, csakúgy, mint peres eljárások esetén az illeték megfizetését, a pertárgy értékéhez. A szerződésbe foglalt összeg értéke alapján tehát, a díj, azaz a számlázott összeg „valódisága” megállapítható és az értékhez igazodó vagyonszerzési illeték is kiszabható. Figyelembe véve az elektronikus és automatikus ügyintézésnek rohamos terjedését, még akár az is megvalósítható lehetne, hogy a Szerződések Tára az illetékes, vagyontárgyakat nyilvántartó hatóságokkal, állami adóhatósággal kommunikáljon. Ennek eredményeként nem fordulhatna elő az, hogy gépjármű átruházás átírás- és vagyonszerzési illeték megfizetési nélkül megvalósuljon, illetve az a gyakori eset sem, hogy az eladó kapjon gyorsajátás miatt fizetési felszólítást. A végrehajtási joggal terhelt ingóságok átruházása – ebből adódóan a zártörés -a rendszer által meg sem valósulhatna, megvédve adósokat az esetleges kísértés lehetőségétől is. Ugyanakkor maga a rendszer alkalmas lehet arra is, hogy olyan vagyontárgyakból befolyó összegeket az eljáró végrehajtó lefoglaljon, amely vagyontárgyaknak egyelőre nyilvántartása nem volt, vagy nincs, növelve a hitelezővédelmet és a végrehajtási eljárás eredményességét.

Lehetőség volna az adattárban való keresésre, mely ingatlanok esetében helyrajzi számra való kereséssel, gépjárműveknél a rendszám, vagy akár az alvázszámra való kereséssel lenne megvalósítható. Egyéb ingóra, gondolok itt például egy értékes, törzskönyvel rendelkező tenyész ebre, vagy egyéb haszonállatra (marha, ló, stb.) az egyedi azonosítójuk, vagy chipszámuk alapján lenne lehetőség rákeresni. A rendszer kidolgozásával és bevezetésével, elkerülhetőek volnának a végrehajtási eljárás során a „hamis” szerződések okozta károk, a fedezetelvonások nyomán követhetővé válnának. Nem utolsó sorban, tovább fehéredne a gazdaság, jelentősen növelve az állam bevételeit is.

Arra való tekintettel, hogy a szerződések az egyes hatóságok számára láthatóvá válnának, bizonyosan az okiratokat szerkesztők számlakibocsátásában is jelentős mennyiség változás állhatna be. A szerződések szerkesztése vélelmezhetően eddig sem volt ingyenes ügylet, leggyakrabban azonban csak „múltányos módon kiállított” számlákról, vagy szívességi szerződésekről beszélhetünk. A szerződésbe foglalt vételárból azonban tisztán kirajzolódna, hogy a kiállított számla arányos-e az átruházásra kerülő vagyontárgy értékével, vagy annak csak egy töredéke van számlával lefedve. A megfelelő összegre kiállított számlák növelik az állam áfabevételét, csakúgy, mint az online számlázási rendszer bevezetése. Az online rendszerek egymáshoz kapcsolásával (pl.: Takarnet, JÜB, cégjegyzék, kormányablakok, NAV) csökkennének az adminisztratív terhek, növekedne ezáltal a munka hatékonysága.

A Covid-19 rámutatott arra, hogy a digitális tér, ugyan sok mindent személytelenné tesz, de megfelelően fejlesztve, hatékony működésre képes. Használatával időt, energiát költségeket takaríthatunk meg. Hangsúlyozni szeretnénk, hogy a „Szerződések Tára” megvalósítását, már meglévő rendszerek bővítésével, azokhoz bizonyos funkciók hozzárendelésével, működtetni lehetne,

⁹⁸ Dr. Sőréné dr. Batka Eszter: Szolidaritás és végrehajtás, Humán Innovációs szemle 2020/1, 86-89. o.

továbbá a fedezetelvonás az ingóságok vonatkozásában bír nagyobb jelentőséggel, hiszen az ingatlanok vonatkozásában a végrehajtási jog bejegyzése nem okoz terhelési- és elidegenítési tilalmat, a lefoglalt ingatlannal adós rendelkezhet, azonban értékesítés esetén az új tulajdonos túrni köteles az ingatlan esetleges értékesítését. Ellenben ingatlanok vonatkozásában is figyelemre méltó az ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonos léte. Kérdésként merül fel, mi történhet akkor, ha az ingatlan-átruházási szerződést az okiratot szerkesztő „elfelejti” az irányadó jogszabályban megadott határidőn belül az illetékes földhivatalhoz megküldeni, majd pedig végrehajtási jog kerül az ingatlan tulajdoni lapjára. Mi történik akkor, ha bízva az ingatlan-nyilvántartás közhitelességébe, árverés során derül arra fény, hogy az árverezett ingatlanra ráépítettek? Bár a hatályos jogi norma az adós ingatlana feletti rendelkezési jogot meghagyta, úgy véljük, a hitelezők és közvetve adós érdekét nem szolgálhatja az, hogy a lefoglalt ingatlan elidegenítési- és terhelési tilalomtól mentes legyen akkor, ha azt végrehajtási joggal megterhelték. Mivel jogszabály nem tiltja és büntetőjogi szempontból is irreleváns egyelőre az, hogy adós a végrehajtási joggal terhelt ingatlanát, vagy ingatlanait eladja, a leleményes és feltételezett notárius, több adóssággal is rendelkező adós megteheti azt, hogy tudva tartozásairól már az első végrehajtási jog bejegyzését követően az ingatlanát elidegeníti, meghíúsítva a további végrehajtást kérő kielégítésének alapját. Figyelembe véve továbbá a Vht. egyes ingatlanra vonatkozó rendelkezéseit is, adós élhet azzal a lehetőséggel is, hogy a végrehajtás alatt valójában már csak egy lakóingatlana maradjon, ezáltal a becsérték leszállíthatóságának mértékét befolyásolja. Előzőekben leírtak alapján indokolatlannak véljük adós rendelkezési jogának biztosítását, holott nyilvánvaló, hogy az említett esetekben sem adósok, sem a képviselőjükben esetlegesen eljáró ügyvédek sem a jóhiszemű joggyakorlás keretein belül tevékenykednek.

V. Összefoglalás

„A büntetőjog nem képes arra, hogy társadalmi problémákat oldjon meg. [...] A büntetőjog önmagában arra sem alkalmas, hogy a büntetőjogi problémákat megoldja.” A gyakran hangoztatott ultima ratio jellegét a büntetőjog csak akkor teljesíti be, ha – ahogy Szabó András fogalmazott – a „jogrendszer egészének szankciós záróköve” szerepet betölti. A büntetőjog önmagában tehát nem elégséges ahhoz, hogy a bűncselekményeket megelőzze.⁹⁹ A büntetőjoghoz hasonlóan a végrehajtási jog sem alkalmas arra, hogy megfelelő eszközök hiányában a jogerős döntéseknek érvényt szerezzen és a jogkövető magatartást elősegítse. A büntetőjog büntetés végrehajtási jog hiányában, míg a magán, vagy közjog végrehajtási jog hiányában értelmezhetetlen. Lehet bármilyen magas színvonalú, bármennyire igazságos is egy döntés, végrehajtási jog hiányában - idézve Osztovcics professzor Úr egy doktori műhelyvitán elhangzott szavait – a legjobb határozat is csak egy papírfecni.

⁹⁹Prof. Dr. GÁL István László: *A büntetőjog szerepe a gazdaságban, avagy megelőzhető-e a brókerbotrányok büntetőjogi eszközökkel?* <<https://ujbtk.hu/prof-dr-gal-istvan-laszlo-a-buntetojog-szerepe-a-gazdasagban-avagy-megelőzhető-e-a-brókerbotrányok-buntetojogi-eszközökkel/>> letöltve: 2021. 04. 25.

A jog egyrészt olyan magatartások tanúsítását várja el, amelyek az erkölcs értékrendje szerint is követendők, másrészt olyan viselkedést tilt, amelyet nem tekintünk etikusnak.¹⁰⁰

Az idő múlásával a normák a társadalmi szereplőkkel együtt változnak. Ahhoz azonban, hogy egy kisebb társadalmi közösség vagy egy nemzeti társadalom, sőt az egész emberiséget átfogó világtársadalom működőképes legyen, tagjainak követniük kell bizonyos viselkedési szabályokat, a **normákat**, máskülönbön viselkedésük a társadalom többi tagja számára kiszámíthatatlanná válik, és ezáltal lehetetlenné válik az együttműködés. A norma megszegését mindig valamilyen szankció bünteti.¹⁰¹

Manapság túl nagy az individualizmus iránti vágy és kihal a közösségért a közösségben végzett munka tisztelete. A mai elidegenedett társadalmakban az egyedüli megoldást a lentől felfelé való építkezés jelentheti. Vissza kellene állítani azt a világot, amelyben az erkölcsi, valamint a jogi normák az egyén tudatában olyan korlátot jelentenek, mint a városfalak: muri sancti.¹⁰² Ebből adódóan, úgy vélem, kizárólag azért, mert a jogi normák áthágása nem jelent az emberek számára testi korlátot, még nem kell - némely esetben - semmibe venni azokat. Kant erkölcstana alapján, a törvény szerint valaki akkor bűnös, ha megsérti mások jogait. Az etika szerint akkor, ha fontolgatja, hogy ezt megteszi.¹⁰³

Egy adott társadalomban azonban mindig vannak olyan emberek, akik a társadalom normakövető magatartásától eltérnek, azaz nem követik azokat. Az ilyen eseteket devianciának nevezzük, mely viselkedési normákat igyekszünk háttérbe szorítani. Fontosnak tartom tehát, a különböző rendszerek egymásra épülő üzemeltetését, annak érdekében, hogy a rendszer összehangolt működése a társadalom bizonyos rétegeit a megfelelő mederbe sodorja vissza. A dolgozat gyakorlati példákat is felölve igyekszik a büntetőjog végrehajtási eljárással kapcsolatba hozható tényállásait szemléltetni, továbbá javaslatot tesz egy olyan új és lehetséges rendszer kialakítására, amely nem csak a végrehajtás eredményességét és végrehajtást kérők megelégedését, de a gazdaság fehérítésén túl az állami bevételeket is jelentősen növelheti.

Rövidítések jegyzéke

Btk.: 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyv
 Rtv.:1994. évi XXXIV törvény a Rendőrségről
 Pp.:2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
 Vht.: 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról

¹⁰⁰ MISKOLCZI BODNÁR Péter, Az erkölcs és a jog szoros kapcsolata, *Polgári Szemle*, 2015december, 11. évfolyam 4-6. szám, < <https://polgariszemle.hu/archivum/99-2015-december-11-evfolyam-4-6-szam/a-karoli-gaspar-reformatus-egyetem-tudomanyos-muhelyebol/688-az-erkoelcs-es-a-jog-szoros-kapcsolatay> letöltve: 2021. 04. 25.

¹⁰¹ ANDORKA Rudolf, *Bevezetés a szociológiába*, Budapest, Osiris kiadó, 2006.

¹⁰² DOMOKOS Andrea: A büntetőjogi felelősség erkölcsi vonatkozásairól, *KRE-DIT* 2019/1. < <http://www.kre-dit.hu/tanulmanyok/domokos-andrea-a-buntetojogi-felelosseg-erkolcsi-vonatkozasairol/> > letöltve: 2021. 10. 18.

¹⁰³ Kant, IMMANUEL: *The Metaphysical Elements of Ethics*, EBook#5684, 2004 < <https://www.gutenberg.org/files/5684/5684.txt>> letöltve: 2021. 10. 18.

Irodalomjegyzék

- ANDORKA Rudolf (2006): *Bevezetés a szociológiába*, Budapest: Osiris kiadó.
- BALOGH Olga, B. KOREK Ilona, CSÁSZTI Ferenc, JUHÁSZ Edit (2009): *A bírósági végrehajtás*, Budapest: HvgOrac Lap- és Könyvkiadó Kft. 15. o.
- BELOVICS Ervin, GELLÉR Balázsm, NAGY Ferenc, TÓTH Mihály (2012): *Büntetőjog I. Általános rész; A 2012. évi C. törvény alapján*, Budapest: HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. 18. o.
- CZINE Ágnes (2011): *Az emberkereskedelem, mint a szervezett bűnözés egyik megjelenési formája*, PhD értekezés, 5. o.
- DERES Petronella, DOMOKOS Andrea (2015): *Büntető anyagi jog IV. az új Btk. alapján*, Budapest: Patrocinium Kiadó. 36. o
- DOMOKOS Andrea (2019): *A büntetőjogi felelősség erkölcsi vonatkozásairól, KRE-DIT: A KRE-DOK online tudományos folyóirat.* <<http://www.kredit.hu/tanulmányok/domokos-andrea-a-buntetojogi-felelosseg-erkolcsi-vonatkozasairol/>> letöltve: 2021. 10. 18.
- ERDŐSY Emil, FÖLDVÁRI József, TÓTH Mihály (2007): *Magyar büntetőjog, különös rész*. Budapest: Osiris.
- GÁL István László (2013): *A korrupciós bűncselekmények*. In: Polt Péter (szerk.) *Új Btk. kommentár: 5. kötet: Különös rész*. Budapest: Nemzeti Közszerzői és Tankönyvkiadó Zrt. 183. o.
- GÁL István László (2014): „XXVII. fejezet. *Korrupciós bűncselekmények*” In: *Magyar Büntetőjog – Különös Rész* (szerk. Tóth Mihály – Nagy Zoltán). Budapest: Osiris Kiadó. 292. o.
- GÁL István László (2017): *A büntetőjog szerepe a gazdaságban, avagy megelőzhető-e a brókerbotrányok büntetőjogi eszközökkel? Az új BTK. (online)* <https://ujbtk.hu/prof-dr-gal-istvan-laszlo-a-buntetojog-szerepe-a-gazdasagban-avagy-megelőzhető-e-a-brókerbotrányok-buntetojogi-eszközökkel/>
- GOMBÁR Csaba (1998): *A korrupció, mint közrossz. Írások a korrupcióról*, szerk.: Gombár Csaba és társai, Budapest: Korridor-Helikon Kiadó, 69. o.
- HORVÁTH Tibor, KERESZTY Béla, MARÁZ Vilmosné, NAGY Ferenc, VIDA Mihály (2000): *A magyar büntetőjog különös része*, Budapest: Korona Kiadó, 340. o.
- INZELT Éva, KEREZSI Klára, LÉVAY Miklós (2014): *Korrupciós bűncselekmények a büntető igazságszolgáltatás tükrében*. Budapest: ELTE ÁJK. 11. o.
- KANT, Immanuel (2004): *The Metaphysical Elements of Ethics*, EBook#5684,
- KAPA Mátyás (2010): *A közjegyző szerepe a bírósági végrehajtásban. Közjegyzők közlönye*, 57(4). 21. o.

KENGYEL Miklós (2013): *Magyar Polgári eljárásjog*, Budapest: Osiris,

KLIMÁSZNÉ MIKES Eszter (2014): A végrehajtási eljárással kapcsolatban felmerülő büntetőjogi kérdések, *Jogi Fórum (online)*, [https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/klimaszne_mikes_eszter_vegrehejtasi_eljarassal_felmerulo_buntetojogi_kerdesek\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/klimaszne_mikes_eszter_vegrehejtasi_eljarassal_felmerulo_buntetojogi_kerdesek[jogi_forum].pdf)

MISKOLCZI BODNÁR Péter (2015): Az erkölcs és a jog szoros kapcsolata, *Polgári Szemle*. 11(4-6).

NAGY Ferenc (2001): *A magyar büntetőjog általános részre*, Budapest: Korona Kiadó. 21. o.

POKOL Béla (2000): *Jogi alaptan*. Budapest: Rejtjel Kiadó,

SCHUBAUER László (2013): *A korrupciós bűncselekmények*. In: Blaskó Béla – Miklós Irén – Pallagi Anikó – Polt Péter – Schubauer László: *Büntetőjog Különös Rész I*. Budapest: Rejtjel Kiadó. 375. o.

SINKU Pál (2013): *A korrupciós bűncselekmények*. In: BELOVICS Ervin–MOLNÁR Gábor Miklós–Sinku Pál: *Büntetőjog II. – Különös Rész*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 449. o.

SŐRÉNÉ BATKA Eszter (2020): Szolidaritás és végrehajtás, *Humán Innovációs szemle* 11(1), 86-89. o.

TÖRÖK Zsolt (2010): Hivatali és korrupciós bűncselekmények bírói gyakorlatának aktuális kérdései 3. rész. *Ügyészek Lapja*, 17(5). 21-32. o.

UDVARY Sándor (2013): *A bírósági végrehajtási eljárás*; In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Polgári eljárásjog II*. Budapest: HVG-ORAC Kiadó. 218. o.

ZSIGMOND Diána (2019): A végrehajtási eljárás alapelvei: arányosság és fokozatosság, *Executio*, 8(1).

Linkjegyzék

<https://birosag.hu/birosagi-vegrehajtas>, letöltve: 2021. 03. 17.

<https://drkiralyeniko.com/buntetojog/egyeb-szakteruletek-buncselekmenyek/a-hivatalos-szemely-elleni-buncselekmenyek/>, letöltve: 2021. 10. 03.

https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/klimaszne_mikes_eszter_vegrehejtasi_eljarassal_felmerulo_buntetojogi_kerdesek%5bjogi_forum%5d.pdf, letöltve: 2021. 04. 18.

https://jog.tk.hu/uploads/files/21_InzeltE.pdf, letöltve: 2021. 10. 04.

[https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/klimaszne_mikes_eszter_vegrehejtasi_eljarassal_felmerulo_buntetojogi_kerdesek\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/klimaszne_mikes_eszter_vegrehejtasi_eljarassal_felmerulo_buntetojogi_kerdesek[jogi_forum].pdf), letöltve: 2021. 10. 03.

https://nepszava.hu/1014425_a-jog-fekete-baranya, letöltve: 2021. 04. 17.

<https://polgariszemle.hu/archivum/99-2015-december-11-evfolyam-4-6-szam/a-karoli-gaspar-reformatus-egyetem-tudomanyos-muhelyebol/688-az-erkoelcs-es-a-jog-szoros-kapcsolatay> letöltve: 2021. 04. 25.

http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/elearning/btk/buntetojog3/lecke6_lap1.html#hiv4, letöltve: 2021. 10. 03.

http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/elearning/btk/buntetojog3/lecke4_lap1.html#hiv13, letöltve: 2021. 10. 03.

<https://ujbtk.hu/prof-dr-gal-istvan-laszlo-a-buntetojog-szerepe-a-gazdasagban-avagy-megelozhetok-e-a-brokerbotranajok-buntetojogi-eszkozokkal/> letöltve: 2021. 04. 25.

https://ujbtk.hu/wp-content/uploads/2016/04/BJSZ_201503_MezeiKitti.pdf, letöltve: 2021. 10. 04.

Jogszabályjegyzék, bírósági határozatok jegyzéke

30/2011. (IX. 22.) BM rendelet
1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyv
1991. évi XLI. törvény a közjegyzőkről
2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
1994. évi XXXIV törvény a Rendőrségről
BH 1996. 135.
Bfv.I.822/2015.

RELATIONSHIP BETWEEN JUDICIAL ENFORCEMENT AND CRIMINAL LAW - THE MOST COMMON CATEGORIES OF CRIMINAL LAW IN THE ACTIVITIES OF BAILIFFS, BASED ON PRACTICAL EXAMPLES

DR ESZTER. SÓRÉNÉ. BATKA - DR. ZOLTÁN SÓRE

Today the respect of community work seems to disappear, while the desire for individualism is getting stronger. In today's alienated societies, the only solution is to build from bottom to top. We should restore a world, in which moral and legal norms are such a barrier to the individual's consciousness as city walls (muri sancti). Consequently, we believe that just because breaking legal norms does not constitute a physical barrier for people it does not mean that in some cases they can be ignored. According to Kant's morality, by law, someone is guilty when he or she violates the rights of others. According to ethics, you are guilty if you consider doing so. In our study, we tried to give a comprehensive but general picture of the criminal categories that are most common in the activities of bailiffs in the course of judicial enforcement, thus affecting the success of proceedings. We would also like to point out that the coordinated operation of the systems could possibly reduce the deviation from social norms.

Keywords: judicial enforcement, breach of seal, police action, criminal category, Collection of Template Agreements